

Porsse-kirjastojen
kokoelmapolitiikka

Porsse-kirjastojen kokoelmapolitiikka

1 Porsse-kirjastot

Porvoon kaupunginkirjasto - Uudenmaan maakuntakirjasto, Askolan, Pornaisten ja Sipoon kunnankirjastot sekä Porvoon ammattiopiston (Amisto) kirjasto muodostavat Porsse-kirjastokimpan.

Porsse-kirjastoilla on yhteinen aineistotietokanta ja kirjastojen kokoelmia kehitetään yhteistyössä. Kokoelmat ovat kaikkien asiakkaiden käytettävissä. Porvoon ammattiopiston kirjaston aineisto on tarkoitettu ensisijaisesti sen omien opiskelijoiden käyttöön. Porsse-tietokannasta löytyvät myös alueen koulukirjastojen kokoelmat. Nämä kokoelmat ovat koulujen omassa käytössä, eivätkä kuulu Porsse-kirjastojen kokoelmayhteistyön piiriin.

Porvoon kaupunginkirjasto on Uudenmaan maakuntakirjasto. Pääkirjaston lisäksi asiakkaita palvelevat Gammelbackan ja Kevätkummun lähikirjastot, Kerkkoon lainausasema sekä kirjastoauto. Porvoossa on asukkaita noin 49 000, joista suomenkielisiä on 64 % ja ruotsinkielisiä 31 %.

Nikkilässä sijaitsevan Sipoon pääkirjaston lisäksi asiakkaita palvelevat Söderkullan lähikirjasto ja kirjastoauto. Sipoossa on asukkaita noin 19 000, joista suomenkielisiä on 61 % ja ruotsinkielisiä 37 %.

Pornaisissa asiakkaita palvelevat pääkirjaston lisäksi Halkian, Parkojan ja Jokimäen lainausasemat koululaisille. Pornaisissa on asukkaita noin 5 000, joista suomenkielisiä on 96 % ja ruotsinkielisiä 2 %.

Askolan Vakkolassa sijaitsevan pääkirjaston lisäksi asiakkaita palvelevat Monninkylän kirjasto, Juornaankylän ja Särkijärven lainausasemat, koulukirjastot sekä kirjastoauto. Askolassa on asukkaita noin 5000, joista suomenkielisiä on 95 % ja ruotsinkielisiä 3 %.

2 Kokoelmapolitiikka

Porsse-kirjastojen kokoelmapoliittiset linjaukset pohjautuvat kirjastolain (4.12.1998/904) lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön laatimiin julkaisuihin Yleisten kirjastojen laatusuositus ja Kirjastopolitiikka 2015 sekä kirjastoseurojen koostamaan Kirjastotyön eettiset periaatteet -asiakirjaan.

Kokoelmapolitiikan tehtävänä on ohjata Porsse-kirjastojen kokoelmien suunnitelmallista kehittämistä sekä viestiä noudatettavista periaatteista kuntalaisille, kunnan johdolle ja poliittisille päättäjille. Kokoelmapolitiikka päivitetään vuosittain.

Porsse-kirjastojen yhteisen kokoelmapolitiikan lisäksi kullakin kirjastolla on paikallistason ohjeita käytännön kokoelmatyöhön.

Vastuu kokoelmapolitiikan toteutumisesta ja seurannasta on Porsse-kirjastojen johtajilla. Kokoelmapolitiikan toteutumisesta käytännön kokoelmatyössä vastaa kunkin kirjaston kokoelmavastuussa oleva henkilöstö.

3 Kirjastoaineiston hankinta

3.1 Kirjastoaineiston valintaperiaatteet ja Porsse-kirjastojen kokoelmat

Porsse-kirjastot tarjoavat asiakkaidensa käyttöön uusiutuvan, monipuolisen ja ajanmukaisen aineistokokoelman. Kokoelma tarjoaa tietoja ja ideoita opiskeluun, työhön ja arkipäivän elämään sekä uusia elämyksiä ja virkistystä vapaa-aikaan. Kokoelmassa on ajallista syvyyttä ja vahva side kulttuuriperintöön.

Kokoelmia kehitetään ammatillisin perustein, ei poliittisten, moraalisten, uskonnollisten tai henkilökohtaisten mieltymysten perusteella. Aineiston valinta suoritetaan suhteessa olemassa oleviin kokoelmiin sekä tarjolla olevaan aineistoon. Kokoelmaa tarkastellaan myös osana valtakunnallisen kirjastoverkon aineistotarjontaa. Aineiston valinnassa huomioidaan alueen väestö-, ikä- ja kielirakenne, asiakkaiden tarpeet ja yhteistyö alueen koulujen ja oppilaitosten kanssa. Aineiston valinnassa ratkaisee sisältö, ei muoto.

Kokoelmiin hankitaan pääasiassa kotimaisilla kielillä julkaistua aineistoa. Lisäksi hankitaan jonkin verran aineistoa muilla kielillä. Helsingin kaupunginkirjaston Monikielisestä kirjastosta lainataan tarvittaessa kirjallisuutta siirtokokoelmiksi muilla, harvinaisemmilla kielillä. Kokoelmat sisältävät sekä laajalevikkistä, paljon kysyttyä aineistoa että pienempien asiakasryhmien tarpeita vastaavaa, suuren yleisön huonommin tuntemaa aineistoa.

Kaikki Porsse-kirjastot keräävät oman kuntansa kotiseutuaineistoa. Porvoon kaupunginkirjasto – Uudenmaan maakuntakirjasto kerää Porvoon kotiseutuaineiston lisäksi Uudenmaan maakuntaa kokonaisuudessa käsittelevää aineistoa. Porvoon kotiseutukokoelman ja Uudenmaan maakuntakokoelman hankintaa ja säilyttämistä ohjaavat periaatteet on koottu omaksi kokoelmapolitiikakseen.

Kirjastoissa voi myös olla suppeita käsikirjastokokoelmia, joista ei anneta kotilainoja.

Asiakkaat voivat esittää kirjastoille hankintatoivomuksia. Kirjastot käsittelevät kaikki hankintatoivomukset arvioiden niitä kokoelmapoliittisten linjausten, toivotun aineiston saatavuuden sekä hankintaresurssien perusteella.

Kirjastot ottavat vastaan lahjoituksia harkintansa mukaan ja pidättävät itselleen oikeuden päättää lahjoitusten käytöstä kokoelmapolitiikkansa mukaisesti.

3.2 Kirjastoaineiston hankintakanavat ja kilpailutus

Kirjastoaineisto kilpailutetaan määräajoin. Elokuvatallenteet ja cd-rom-levyt hankitaan niihin erikoistuneilta toimittajilta, jotka ovat neuvotelleet tekijänoikeuskorvaussopimukset valmiiksi kirjastokäyttöä varten.

Uudenmaan maakuntakirjasto koordinoi kaikkien Uudenmaan yleisten kirjastojen FinELib-konsortion kautta tapahtuvaa elektronisten aineistojen hankintaa. Elektronisia aineistoja voidaan hankkia myös suoraan palveluntarjoajilta.

3.3 Kokoelmien arviointi

Porsse-kirjastot seuraavat vuosittain kokoelmien laatua ja kehitystä sekä kunnittain että koko Porssen tasolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaiseman Yleisten kirjastojen laatusuosituksen (2010) mukaan kirjastojen kokoelmien laatua tulisi seurata seuraavilla mittareilla:

- kirjojen uutuushankinta vähintään 400 kirjaa / 1000 asukasta
- muun aineiston uutuushankinta vähintään 100 kpl / 1000 asukasta eli 1/5 hankinnoista
- sanoma- ja aikakauslehtiä vähintään 15 vuosikertaa / 1000 asukasta; yhteensä vähintään 45 vuosikertaa
- lastenkirjojen hankinta vähintään yksi kirja / alle 15-vuotias
- poistojen osuus kokoelmasta 8 % vuodessa; vähintään vuoden kokonaishankintoja vastaava määrä

Näiden mittareiden lisäksi kokoelmaa voidaan arvioida myös alle viisi vuotta vanhan aineiston osuudella kokoelmasta sekä aineiston kiertonopeudella. Kirjastoissa voi olla käytössä myös muita mittareita kokoelman arvioimiseksi.

Laatusuositukseen pyritään resurssien mahdollistamissa rajoissa.

4 Kirjastoaineiston poistaminen

Kirjastoaineiston poistaminen muodostaa aineiston hankinnan kanssa kokoelmatyön kokonaisuuden. Valinnat ja poistot ovat toisiinsa kytkeytyviä prosesseja, joiden tavoitteena on kokoelman suunnitelmallinen kehittäminen kohti määriteltyjä laadullisia ja määrällisiä tavoitteita.

Porsse-kirjastot poistavat aineistoa kokoelmistaan loppuneen kysynnän, vanhentuneen sisällön ja huonon kunnan vuoksi. Poistopäätöstä tehtäessä huomioidaan kirjastoyksikön asema osana Porsse-kirjastokimppaa ja valtakunnallista kirjastoverkkoa. Vanhentuneesta aineistosta tiedotetaan tarvittaessa muillekin Porsse-kirjastoille.

Huonokuntoinen poistettu aineisto korvataan tarpeen vaatiessa uudella kappaleella mahdollisuuksien mukaan.

Osa poistetusta aineistosta myydään asiakkaille.

5 Kirjastoaineiston varastointi

Porsse-kirjastot varastoivat etupäässä kotimaisilla kielillä julkaistua aineistoa, joka on sisällöltään kestävä, kulttuurihistoriallisesti arvokasta tai muuten merkittävää. Aineistoa varastoidaan pääasiassa asiakkaiden lainattavaksi. Paikallisaineisto varastoidaan mahdollisimman kattavasti. Tämän lisäksi voidaan varastoida muisto-aineistoa sekä kurioositeetteja näyttelyjä varten. Varastoinnin avulla on mahdollista saada näkyville kokoelman ajallinen syvyys.

Varastointipäätöksissä otetaan huomioon kirjastoverkon yhteistyö sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Varastoinnin lähtökohtana on aineistojen passiivisen säilyttämisen sijaan asiakkaiden tarpeet. Porvoon kaupunginkirjasto varastoi maakuntakirjastona tarvittaessa Porsse-kirjastojen viimeiset kappaleet aineistosta, joka täyttää kokoelmapolitiikan varastointikriteerit. Kaikki Porsse-kirjastot varastoivat aineistoa myös paikallisesti.

Aineiston saatavuus varmistetaan lähettämällä poistetut teokset tarpeen mukaan Varastokirjastoon Kuopioon tai Tikkurilan musiikkivarastoon. Asiakkailta on mahdollisuus saada Varastokirjaston ja Tikkurilan musiikkivaraston aineistoa kaukolainaan maksua vastaan oman kirjastonsa kautta.